

LLENGUATGE JURÍDIC EUROPEU I ELS REGLAMENTS DE DRET INTERNACIONAL PRIVAT: PROBLEMES PRÀCTICS JURIDICOLINGÜÍSTICS¹

Maria Font i Mas*

Resum

En el marc del multilingüisme integral de la Unió Europea, la proliferació de reglaments en matèria de dret internacional privat està incidint en la construcció d'un llenguatge jurídic europeu en vint-i-quatre llengües. L'objectiu és l'aplicació uniforme dels preceptes continguts en aquests reglaments però sorgeixen problemes juridicolingüístics. La traducció dels reglaments a les diferents versions lingüístiques resulta una tasca difícil per al traductor que ha de neutralitzar el seu dret i llenguatge intern, a favor del propi europeu; cal que cerqui la coherència horitzontal entre les diferents versions lingüístiques i la coherència vertical amb la resta de normes vinculades a l'àrea. En la construcció del llenguatge jurídic europeu hi participa activament el Tribunal de Justícia de la Unió Europea que proporciona interpretacions autònomes aplicables a tots els estats membres. En aquest context, en ocasions, s'apliquen de forma distinta les mateixes normes perquè els operadors nacionals llegeixen i interpreten els preceptes dels reglaments en un sentit intern i no europeu.

Paraules clau: Llenguatge jurídic europeu; multilingüisme integral; traducció; reglaments europeus de dret internacional privat.

EUROPEAN LEGAL LANGUAGE AND THE RULES OF PRIVATE INTERNATIONAL LAW: PRACTICAL LEGAL-LINGUISTIC PROBLEMS

Abstract

In the framework of the European Union's comprehensive multilingualism, the proliferation of private international law regulations is having an impact on the construction of a European legal language in 24 languages. The objective is the standard application of the precepts contained in these regulations. Yet legal-linguistic problems arise. Translation of regulations into the various linguistic versions is a challenge for translators, who must neutralise their home country's legal framework and their own internal language in favour of those inherent to Europe. The translator needs to achieve horizontal consistency among the diverse linguistic versions, and vertical consistency with all other rules associated with the area. The Court of Justice of the European Union actively participates in the construction of European legal language, as they provide autonomous interpretations applicable to all member states. In this context, the same rules can be applied differently because the national operators read and interpret the precepts of the regulations in an internal, not European, manner.

Keywords: European legal language; integral multilingualism; translation; European regulations of international private law.

¹ Aquesta col·laboració s'emmarca en el projecte «Recíproco encaje y coherencia de los ámbitos de los reglamentos comunitarios de derecho internacional privado», finançat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat, amb la referència DER2016-75318-P.

* Maria Font i Mas, professora agregada de dret internacional privat, Universitat Rovira i Virgili. maria.font@urv.cat

Article rebut el 31.01.2017. Avaluació cega: 24.02.2017. Acceptació de la versió final: 22.09.2017

Citació recomanada: FONT I MAS, Maria. «Llenguatge jurídic europeu i els reglaments de dret internacional privat: problemes pràctics juridicolingüístics». *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, núm. 68, 2017, p. 19-32. DOI: [10.2436/rld.i68.2017.2930](https://doi.org/10.2436/rld.i68.2017.2930)

Sumari

- 1 Introducció: el multilingüisme integral a la Unió Europea
- 2 Les versions lingüístiques dels reglaments europeus en matèria de dret internacional privat (DIPr)
 - 2.1 L'elaboració i redacció dels reglaments de la UE
 - 2.2 Objectius: coherència horitzontal i vertical
 - 2.3 Procés de traducció: camí difícil
- 3 Problemes pràctics juridicolingüístics
 - 3.1 La traducció literal i problemes generals
 - 3.1.1 *Declinación*
 - 3.1.2 *Recurrible*
 - 3.1.3 Error de redacció que repercuteix en l'aplicació temporal d'una norma
 - 3.2 Interpretació autònoma europea: dret d'aliments
- 4 Consideracions finals: cap a un llenguatge jurídic europeu?
- 5 Bibliografia

1 Introducció: el multilingüisme integral a la Unió Europea

El règim lingüístic de les institucions europees es coneix com a multilingüisme integral i implica el respecte a totes les llengües oficials dels estats membres de la Unió Europea (art. 55 del Tractat de la Unió Europea (TUE) i art. 24 i 342 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE)). La justificació rau en l'accés de la ciutadania a la documentació de les institucions europees (art. 15 TFUE) per garantir la transparència. Tot ciutadà ha de poder llegir la legislació que li afecta en la seva pròpia llengua i tots els diputats tenen dret a expressar-se en seu parlamentària europea en la llengua oficial que hagin escollit (art. 158 Reglament del Parlament Europeu).² L'accés de la ciutadania a la documentació produïda per les institucions europees implica la traducció d'aquesta a les llengües oficials. Així doncs, els textos normatius derivats de la UE (reglaments, directives, decisions i documents preparatoris) són traduïts pel servei de traducció de la Comissió Europea a les vint-i-quatre llengües oficials, encara que són redactats inicialment en una llengua de treball o en dues. La Direcció General de Traducció de la Comissió Europea (Directorate-General for Translation)³ és el servei de traducció que té com a finalitats bàsiques: prestar a la Comissió Europea serveis de traducció de qualitat, prestar suport i consolidar el multilingüisme a la UE, i apropar les polítiques de la Unió als ciutadans, així com facilitar la lectura i la comprensió del dret de la UE als òrgans jurisdiccionals nacionals.⁴

El multilingüisme integral, en el seu inici, tal com descriu Goffin, va tenir detractors que criticaven el llenguatge utilitzat en els escrits comunitaris, els quals eren descrits com *le brouillard linguistique européen*, *eurofog* o *Eurokauderwelsch* (eurogalimaties). Malgrat tot, els juristes admetien, amb poc entusiasme «que les notions mises en jeu par la construction européenne devaient bien se tailler un nouvel habit linguistique» (Goffin, 1994). Com resulta obvi, les dificultats resultants del multilingüisme integral d'una Europa comunitària, que implicava només quatre llengües oficials l'any 1957, s'han multiplicat donat que actualment compta amb vint-i-vuit estats membres⁵ i vint-i-quatre llengües reconegudes com a oficials i que, per tant, són les utilitzades per les institucions europees. Les llengües oficials que són les de treball de les institucions de la Unió són, segons l'article 1 del Reglament núm. 1 del Consell de 15 d'abril de 1958, «el alemany, el búlgar, el castellà, el txec, el croat, el danès, l'eslovac, l'esloven, l'estoni, el finès, el francès, el grec, el hongarès, l'anglès, l'irlandès, l'italià, el letó, el lituà, el maltès, el neerlandès, el polonès, el portuguès, el romanès i el suec.» Cal assenyalar que el multilingüisme integral de les institucions de la UE no inclou alguns organismes perquè no es consideren institucions, com són els òrgans consultius (el Comitè Econòmic i Social i el Comitè de les Regions), el Defensor del Poble i el Banc Central Europeu. És important puntualitzar, per al present estudi, que el Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE), tot i ser una institució, compta amb un règim lingüístic específic.

2 Les versions lingüístiques dels reglaments europeus en matèria de dret internacional privat (DIPr)

Vam tenir ocasió de realitzar un estudi sobre problemes lingüístics jurídics en l'àmbit europeu, tot i que en aquella ocasió l'objecte d'anàlisi eren les directives europees i no pas els reglaments. En el context d'un projecte europeu sobre terminologia,⁶ vam estudiar els problemes de traducció de les directives a les llengües oficials de les Comunitats Europees i les posteriors transposicions a les lleis internes, en el nostre cas, a l'ordenament espanyol i català (Font, 2006 i Font, 2007). En aquesta ocasió el punt de partida són els reglaments europeus, els quals, a diferència de les directives, s'apliquen directament a tots els estats membres de la UE. Com que els reglaments no requereixen transposició s'eviten, doncs, els problemes inherents a la utilització de termes i de redacció pròpia de les lleis internes dels estats quan transposen les directives donat el marge de llibertat de què disposa el legislador nacional quan realitza les transposicions; per això, el resultat són lleis estatals

² La Carta de drets fonamentals de la UE declara el respecte de la UE a la diversitat lingüística (art. 22) i prohibeix la discriminació per raó de llengua (art. 21).

³ Web <http://ec.europa.eu/dgs/translation/index_en.htm>. La Direcció General de Traducció s'ocupa exclusivament dels textos escrits. En relació amb la interpretació de la llengua oral és competent la Direcció General d'Interpretació.

⁴ Comissió Europea. «Traducción y multilingüismo». UE (2014), pàg.1.

⁵ Fins a la sortida del Regne Unit com a conseqüència del Brexit.

⁶ Projecte de la Comissió Europea «Uniform Terminology for European Private Law» (TMR), IP: G. Ajani, ref.: CTR. HPRN-CT-2002-00229 (2002-2006).

harmonitzades que utilitzen el llenguatge jurídic propi de l'estat membre. A contrari sensu, els reglaments són normes uniformes europees redactades en les versions lingüístiques oficials dels estats membres.

El present estudi parteix, doncs, de les diferents versions lingüístiques dels reglaments europeus en matèria de dret internacional privat (DIPr), inclòs el dret processal civil europeu, i els problemes pràctics que poden sorgir quan hi ha incoherències en les traduccions de les normes, tant des del punt de vista horitzontal com vertical. Així mateix, analitzarà qüestions d'interpretació per part dels operadors jurídics nacionals, en concret l'espanyol, quan utilitza la versió castellana dels reglaments i l'interpreta segons el seu propi ordenament, en comptes del concepte propi autònom de la norma de DIPr europea interpretat pel TJUE.

El punt de partida és, doncs, l'existència d'un dret internacional privat de la Unió Europea que, en la seva majoria,⁷ apliquen directament els estats membres ja que l'instrument normatiu utilitzat és el reglament.⁸

Aquests reglaments serveixen per solucionar multitud de situacions jurídiques de dret privat amb repercussió transfronterera.⁹ La seva aplicació, insistim directa,¹⁰ implica que els operadors jurídics dels vint-i-vuit estats membres, és a dir, jutges, notaris, registradors, advocats, administracions de justícia, utilitzen aquestes normes europees, i no les seves normes internes de DIPr, les quals continuen en vigor i que en ocasions encara s'utilitzen. Tot això en el context de l'Espai Judicial Europeu (art. 81.2, 4.2.j i 67 TFUE) que implica, amb la finalitat de garantir les llibertats europees de circulació, que les persones i empreses puguin accedir als tribunals i autoritats d'altres estats membres, tal com accedirien als tribunals i autoritats del seu propi estat.¹¹ L'avenç en la creació d'un dret internacional privat europeu és notable i útil, però no són poques les crítiques que es fan a aquest frenesí legislatiu en matèria de DIPr entre la doctrina europea, que també és comuna. Per tots, Sánchez Lorenzo critica la UE per haver dictat ambicioses i extenses regulacions de DIPr, que es modifiquen periòdicament, fet que genera problemes d'aplicació i interpretació (Sánchez, 2012).¹²

És realment important per al nostre estudi que s'assumeixi que el jutge alemany, espanyol, romanès o escocès aplicarà el mateix article del mateix Reglament europeu quan hagi de determinar la competència judicial del seu tribunal en un supòsit de contracte de compravenda d'un immoble situat al seu país per part de no residents; el mateix article del mateix Reglament per determinar la llei aplicable a un contracte de consum internacional; o el mateix article del mateix Reglament quan s'executa una sentència d'aliments per a menors dictada pels tribunals d'un altre estat membre. Aquests són només alguns exemples. Per tant, apliquen el mateix Reglament, els mateixos articles, però és obvi que utilitzen la seva versió lingüística del Reglament, l'alemany, l'espanyol, el romanès o l'anglès. Aquestes versions poden haver estat traduïdes de forma distinta, i això pot comportar que, malgrat que aquests jutges o operadors jurídics utilitzen el mateix Reglament i els mateixos articles, pot ser que els termes jurídics siguin diferents o que la redacció variï i impliqui una aplicació diferent. Sovint quan s'aplica un reglament europeu no es fa de forma aïllada, de manera que cal aplicar altres reglaments (per exemple, un per determinar la competència judicial i un altre per determinar la llei aplicable) o diversos reglaments quan de l'objecte del litigi se susciten diferents qüestions que cal resoldre (per exemple, en un divorci internacional pot haver de solucionar-se, també, la responsabilitat parental dels fills comuns, el dret d'aliments o la liquidació del règim econòmic matrimonial).

7 Hi ha normes de DIPr disperses en una quantitat ingent de normes, directives i reglaments, que regulen qüestions concretes i que inclouen alguna norma de DIPr en el seu articulat. El present estudi es focalitza en els reglaments que exclusivament regulen normes de DIPr. Aquests documents es poden consultar a <<http://www.e-justice.eu>>.

8 Hi ha excepcions respecte de l'aplicabilitat directa dels reglaments europeus sobre "Espai de llibertat, seguretat i justícia" (títol V del TFUE). Per una banda, Dinamarca no participa de la tercera part del TFUE (cooperació judicial en matèria civil) del títol V, per tant, no li són aplicables les normes que en derivin (Protocol 22 TFUE). Per altra banda, el Regne Unit i Irlanda, als quals inicialment no els és aplicable la normativa derivada de la tercera part del títol V del TFUE, es van reservar el dret d'adherir-se a la normativa que se'n derivi (*opting in*) (Protocol 21 TFUE). Finalment, cal indicar que els darrers reglaments europeus dictats que regulen qüestions de dret internacional privat (capítol 3 del títol V) han estat aprovats per cooperació reforçada (art. 326-334 TFUE), de manera que no s'apliquen a tots els estats membres de la Unió, sinó només als estats que han participat expressament d'aquesta cooperació reforçada, o quan posteriorment volen participar-hi.

9 Tots els reglaments es troben recollits i ordenats al Portal Europeu d'e-justícia, <<http://www.e-justice.eu>>.

10 Amb les excepcions apuntades a la nota 8.

11 Amb la finalitat de garantir la lliure circulació dels ciutadans de la UE i un espai judicial europeu, el Tractat de Lisboa (2007) atribueix a les institucions europees la competència per adoptar normes de DIPr (art. 81 TFUE i art. 3.2 TUE). (Borrás, 2016).

12 De les conclusions que desgrana el professor, destaquem la petició de no seguir promulgant textos comunitaris de dubtós sentit pràctic que atemoreixen jutges i advocats per la seva complexitat, i que no inviten a ser estudiats en profunditat perquè caduquen al poc temps.

Així mateix, malgrat que la traducció sigui correcta, com es pot garantir que el terme jurídic tingui el mateix significat i sigui aplicat igual en vint-i-vuit estats membres, uns quants dels quals són, a més, plurilegislatius?

2.1 L'elaboració i redacció dels reglaments de la UE

Els reglaments de la UE i altres textos d'abast general es redacten en les llengües oficials, segons l'article 4 del Reglament núm. 1 del Consell de 15 d'abril de 1958. Això no obstant, la llengua de treball en l'elaboració de les normes europees es redueix a una, majoritàriament, l'anglès. No era així anys enrere. La llengua inicial de treball i autèntica en el Tractat de la CECA era el francès; la incorporació de totes les llengües oficials dels estats membres (Fernández, 2010) convergint cap al multilingüisme integral va anar desplaçant el francès com a llengua hegemònica de treball, així com l'alemany (malgrat la persistència per ser una de les tres llengües de treball), a favor de l'anglès com a llengua habitual en les discussions i l'elaboració dels documents previs de les normes.

Així doncs, els primers esborranys legislatius són elaborats per equips de treball de la Comissió que no tenen com a llengua materna l'anglès. En l'estudi del Parlament europeu *Drafting European Union Legislation* (Robinson, 2012) es fa referència a un informe de 2009 el qual mostrava com el 95% dels redactors escrivien en anglès malgrat que tan sols un 13% d'aquests el tenien com a llengua materna. I per això mateix s'afirma que el resultat lingüístic dels primers esborranys és pobre. És un problema que la Direcció General de Traducció coneix des de fa temps i per això procura oferir el seu servei d'assessorament. Abans de passar les propostes al Parlament Europeu han de traduir-se a totes les llengües oficials,¹³ val a dir que els traductors, tots professionals, encara que només una minoria també són juristes, no sempre tenen la possibilitat de consultar als redactors el sentit o significat del text (Robinson, 2012).

La preeminència de l'anglès com a llengua de treball comporta correlativament un debat sobre la possibilitat de proposar aquesta llengua com a única en el sí de la UE. Els arguments a favor són els elevats costos que comporta el multilingüisme integral i l'explosió de documents plurilingües que tenen l'objectiu de produir un dret comú. A més a més, s'argüeix que en altres grans institucions supranacionals, que tenen un nombre d'estats part superior a la UE, s'utilitzen poques llengües oficials (p. ex. l'ONU, amb cent noranta-tres estats part i sis llengües oficials, o el Consell d'Europa, amb quaranta-tres estats part i dues llengües oficials). Gréciano descarta la possibilitat que l'anglès sigui l'única llengua de treball utilitzant com a arguments els propis principis de la UE, com la legitimitat de les llengües, cultures i sistemes estrangers per a la construcció europea. A més, indica arguments que compartim i que condueix a la idea de l'existència d'un llenguatge jurídic europeu, el multilingüisme s'ajusta al multijuridisme, i que aquest no podria estar dominat per una llengua jurídica que és, en si mateixa, *common law*. Això no obstant, l'anglès pot ser utilitzat per facilitar i agilitzar les gestions en l'àmbit polític i jurídic de la UE (Gréciano, 2015; Ordoñez, 2016). En aquest punt és inevitable plantejar-se quines conseqüències tindrà el Brexit en relació amb l'anglès com a llengua oficial, i correlativament com a llengua de treball. En un recent estudi (Gazzola, 2016) s'indica que l'anglès deixarà de ser llengua oficial i serà la llengua materna d'una minoria.¹⁴ Per això, hi ha qui apunta que és la situació ideal perquè l'anglès esdevingui l'única llengua oficial de la UE, que disminueixin els costos de traducció i situïn tothom en un pla d'igualtat pel que fa a la comunicació amb les institucions europees. Contràriament, hi ha l'opinió que el Brexit pot fer augmentar la importància del multilingüisme; aquesta afirmació es fonamenta en dades que compara el nivell de coneixement de llengües dels ciutadans després del Brexit, primer respecte del monolingüisme (en anglès), i després, respecte de les tres llengües més utilitzades en les institucions (l'anglès, el francès i l'alemany). En el primer supòsit comportaria que només el 10% de la població europea tindria accés als documents de la UE, en el segon context, un terç dels ciutadans estarien exclosos de la comunicació amb la UE i més de la meitat hi tindria difícil accés. Aquests índexs d'exclusió lingüística posen en relleu la importància d'adoptar un enfocament multilingüe de la comunicació exterior de la UE (Gazzola, 2016). L'estudi citat es refereix al ciutadà, en general, i l'accés d'aquest a la documentació

¹³ Respecte de l'irlandès, tot i ser llengua oficial en relació amb el dret primari des del 1971, no va ser fins a l'1 de gener de 2007 que es va considerar llengua oficial per a la UE a tots els efectes, tot i que s'estipulava la no obligació de redactar tots els actes en aquesta llengua, excepte en el cas dels reglaments adoptats conjuntament pel Parlament Europeu i el Consell. Està previst que pel desembre de 2021 tots els documents estiguin redactats també en irlandès (*Reglamento 2015/2264 del Consejo* (DO L 332 de 8.12.2015).

¹⁴ «After the exit of the UK from the EU, English will be the mother tongue of only a tiny minority of the population in the new EU with 27 Member States (essentially the Irish and Britons living on the Continent)». (Gazzola, 2016: 35). Altres països, com Irlanda (vid. nota 13) i Malta, van escollir com a llengües oficials a la UE el gaèlic i el maltès, respectivament.

de les institucions europees; personalment, des de la vessant pràctica dels operadors jurídics que intervenen en qualsevol causa que afecti la vida privada i/o patrimonial dels ciutadans de la UE, considero que seria un greu error que els jutges, els advocats, els notaris, els registradors i el personal de l'Administració pública i de justícia no tinguessin accés a les normes, documentació i jurisprudència de les institucions de la UE en la seva pròpia llengua per tal d'intentar aplicar-la correctament.

2.2 Objectius: coherència horitzontal i vertical

Els experts que intervenen en la discussió, redacció i proposta de textos legislatius de la Unió disposen de la *Guia pràctica comú del Parlament Europeu, del Consejo y de la Comisión para la redacción de textos legislativos de la Unión Europea* (2a edició de 2015). Amb la finalitat de facilitar la comprensió i la interpretació de l'acte jurídic, la *Guia* distingeix, per una banda, la coherència formal, que suposa utilitzar els mateixos termes per expressar els mateixos conceptes en un mateix acte, de manera que s'elimini tota l'ambigüitat, contradicció o dubte en relació amb el significat del concepte; així mateix, ha de quedar garantida la coherència de la terminologia respecte de la legislació vigent. I, per altra banda, la coherència respecte del fons, ja que ha de comprovar-se la coherència de la terminologia en relació amb el contingut propi de l'acte, evitar contradiccions i utilitzar els termes definits de manera uniforme (directriu 6 de la *Guia*).

Atenent a aquesta directriu, la finalitat dels lingüistes juristes del Parlament i del Consell és aconseguir la coherència en el contingut i la concordança lingüística de les distintes versions (coherència horitzontal) amb la versió en la qual s'ha redactat la norma (també s'anomena *multilingual concordance*); però, a més a més, cal que la terminologia utilitzada sigui coherent en tot el text normatiu, els seus annexos, i les normes en vigor de la mateixa àrea (coherència vertical) (Pacho, 2016).

El cert és que, malgrat que els redactors i traductors europeus persegueixen els objectius de la coherència lingüística en els seus textos legals, en ambdós sentits (vertical i horitzontal) hi ha una pluralitat d'exemples en què aquest objectiu no s'aconsegueix. Pacho-Aljanati analitza un supòsit d'incoherència terminològica que estava inclosa en el Tractat de la Comunitat Europea (TCE) i que va arribar al TJUE.¹⁵ El problema lingüístic radicava en la utilització de termes diferents del concepte “decisió” en les versions lingüístiques danesa, holandesa, alemanya i eslovena, en els articles 249 i 253 TCE respecte del terme recollit a l'article 300.2 TCE. D'aquí que podria deduir-se diferents tipus de “decisiones” en la versió alemanya, en els primers articles era *Entscheidungen* i en el segon, *Beschluss*. D'aquesta diferència dependria de si havien de ser motivades o no les “decisiones”, qüestió de fons de l'assumpte (considerants 23, 29, 41). El Tribunal de Luxemburg va resoldre que no es tractava d'un problema de coherència terminològica (considerant 42), contràriament del que opina l'autora que analitza la Sentència: «I consider that the case did revolve around a translation problem that could have been avoided with better mechanisms to guarantee terminological consistency». Malgrat les consideracions del TJUE, la conseqüència va ser la modificació dels termes *decisió* en la versió alemanya del TFUE (actuals articles 288 i 296 TFUE), canvis que podrien respondre a la correcció de la incoherència terminològica (Pacho, 2016).

2.3 Procés de traducció: camí difícil

La primera dificultat que sorgeix en la redacció de les versions lingüístiques dels reglaments és el punt de partida, és a dir, la versió lingüística primera —per no anomenar-la *original*— en què es redacta la norma. Aquesta versió “primera” cal traduir-la a les altres versions lingüístiques per acomplir el multilingüisme integral que de partida es pot considerar fal·laç perquè, malgrat considerar totes les llengües oficials i versions com a vàlides, la veritat és que aquestes acaben essent traduccions, sense que semblin traduccions¹⁶ i, en el millor dels casos, adaptant-se, sense perdre el sentit “europeu”, al llenguatge jurídic intern dels estats membres. És obvi, però, que per a l'elaboració i redacció dels primers esborranys de les normes cal utilitzar una o dues llengües de treball.

En l'inevitable procés de traducció sorgeixen problemes lingüístics que es refereixen a la terminologia, fraseologia, usos de verbs, relacions semàntiques i aspectes textuals, que són especialment complexos i inherents a la traducció del llenguatge tècnic. En concret, el llenguatge jurídic és especialment complex pel

¹⁵ Sentència del TJUE (Sala Segona) d'1 d'octubre de 2009, assumpte C-370/07, *Comission v Council* (EU:C:2009:590).

¹⁶ Directriu 5.4 de la *Guia*.

fet que no està unificat en el món, no només el llenguatge sinó la matèria en si mateixa, el dret (Macias, 2015). Els lingüistes i traductors són coneixedors dels problemes de traducció que sorgeixen quan s'ha de solucionar una situació complexa, com és que es trobin entre dos sistemes jurídics amb una concepció del món i de les relacions socials diferents; segons Macias Otón, davant d'aquesta situació, la solució passa per fer una activitat comparativa entre el text original i el text meta (Macias, 2015).

Així doncs, per una banda, en relació amb el text original —no tant la versió lingüística— resultarà de vital importància abans de fer-ne la traducció (i posteriorment, l'aplicació) analitzar el context jurídic que motiva l'elaboració i aprovació del Reglament, l'objectiu de la norma, la seva funció. Per altra banda, respecte del text meta, el traductor ha de conèixer bé l'ordenament jurídic de destinació de la seva versió lingüística, sense haver d'adaptar-la al seu ordenament jurídic, ja que això implicaria transformar una norma, per tant, seria legislar —com succeeix en les directives. Caldria fer la difícil tasca d'introduir el llenguatge i estil d'un dret propi supranacional al llenguatge propi i dret pertanyent a una determinada família jurídica d'un ordenament intern, que acompleixi alhora: estar adaptat al llenguatge jurídic intern per facilitar la comprensió i aplicació en àmbit intern, però sense perdre el sentit propi i autònom del dret europeu.

El primer, doncs, que té dubtes sobre el terme adequat per a una versió lingüística és el traductor de la versió del Reglament en cada una de les llengües. Com a teoria general de qualsevol traductor jurídic, segons hem entès, aquest haurà de documentar-se amb la «finalidad de entender el texto, localizar los términos en textos paralelos para comprender su uso en la lengua original y para verificar posibles equivalentes en la lengua término, y, consiguientemente, buscar las equivalencias traductológicas» (Macias, 2015). El traductor és, doncs, el primer que ha de neutralitzar el seu propi dret (cultura) intern a l'hora de traduir, quan la principal tècnica de traducció és el mètode de la comparació dels sistemes jurídics. Ens trobem en la “fase pont”, si fem un paral·lelisme amb el procés de traducció del *common law* al *civil law* que explica Ferran Larraz, la fase en què el traductor ha de comprendre i reformular, comparar els sistemes jurídics per detectar similituds i diferències, discernint entre «lo común (universal y, por tanto, traducible) y lo diferente (cultural), que en ocasiones es, además, intraducible» (Ferran, 2013). Els problemes socioculturals en la traducció jurídica afloren de nou en aquesta fase, en què el traductor activa la cerca d'equivalències en la llengua a la qual tradueix per al text meta, sovint de forma no molt conscient. En aquesta fase el traductor hauria de distingir entre «los esquemas o funciones jurilingüísticas universales de las funciones culturales», tasca que no resulta fàcil, donat que cada un dels seus «términos, colocaciones, sintagmas, oraciones, etc. tiene una naturaleza cultural que depende de una mentalidad que además impregna todo el ordenamiento jurídico» per això es reconeix que la traducció jurídica és necessàriament imperfecta, o, com indica Ferran Larraz s'hauria de cercar una «traducció suficientment equivalent» (Ferran, 2013).

3 Problemes pràctics juridicolingüístics

Els reglaments europeus s'apliquen directament als estats membres de la UE, en concret, s'utilitzen les versions lingüístiques pertanyents a la llengua o llengües oficials, i per això sorgeixen problemes derivats de les diferències existents en les versions i problemes derivats de la interpretació.

Per analitzar aquests problemes pràctics utilitzem supòsits vinculats amb la versió lingüística castellana dels reglaments. Quan es detecta una norma “estranya” quant a la seva aplicació, s'acudeix a la versió anglesa (malgrat no ser l'oficialment vàlida), però també a altres versions per comprovar si hi hagut un error. Posteriorment, introduïrem un exemple d'error d'aplicació d'un terme (dret d'aliments) que s'ha d'interpretar en el sentit i contingut del dret de la Unió Europea, això és de forma autònoma com indica en el TJUE, i no segons el dret intern d'un estat membre, en l'exemple, l'espanyol. En aquest treball s'han omès per raons d'espai algunes qüestions interessants, com la inclusió de termes forans en els reglaments europeus (p. ex. el *trust*, el *domicile*); la remissió que normes europees fan al significat propi de cada ordenament jurídic d'algunes figures jurídiques (p. ex. ordre públic) per la impossibilitat d'unificar-lo o definir-ho de forma autònoma europea; l'anàlisi i les conseqüències de la inclusió de definicions dels termes més rellevants que es repeteixen al llarg del text normatiu (p. ex. resolució, document públic, etc.) que s'utilitzen en una pluralitat de reglaments i que cal que tinguin coherència vertical i horitzontal en el sí de la UE.¹⁷

¹⁷ Aquestes qüestions es presentaran en un altre estudi que està elaborant la mateixa autora en l'àmbit aplicat del dret internacional privat europeu.

3.1 La traducció literal i problemes generals

Com s'ha indicat, actualment la redacció dels documents de treball i de la primera versió dels reglaments europeus es fa en anglès. Els traductors a les altres versions lingüístiques han de tenir en compte les característiques pròpies de l'anglès jurídic quan el tradueixen extraient-lo del dret d'un estat membre en concret (Regne Unit) i tenint en compte que l'anglès jurídic utilitzat és autònom europeu. S'inicia amb una traducció literal, que haurà d'atendre a diferents particularitats.¹⁸

3.1.1 Declinació

L'article 31.1 del Reglament Brussel·les I bis (RBIbis)¹⁹ sobre litispèndència en casos de competència exclusiva²⁰ està redactat en la versió espanyola:

«Cuando en demandas sobre un mismo asunto los órganos jurisdiccionales de varios Estados miembros se declaren exclusivamente competentes, la *declinación* de competencia será en favor del órgano jurisdiccional ante el que se presentó la primera demanda.»

De la lectura del precepte (Calvo i Carrascosa, 2016) aprecien com a estranya l'expressió “declinació de la competència”. En un primer moment podria semblar que és un simple error de redacció quan el que es volia dir era “declinatòria”. Ara bé, arran de l'anàlisi normativa de l'article adverteixen que, en aquest supòsit, no és necessari que cap de les parts interposi la declinatòria, malgrat que podrien fer-ho. El precepte ordena al tribunal davant del qual es presenta la segona demanda que es declari obligatòriament i d'ofici incompetent per conèixer de l'assumpte a favor dels tribunals davant dels quals es va acudir en primer lloc (*prior tempore, potior iure*). Aquesta observació concorda amb la redacció anterior del mateix precepte en l'anterior Reglament 44/2001 (RBI) que no utilitzava declinatòria (encara menys declinació) sinó “desistiment”.

Atenem a la redacció en anglès:

«Where actions come within the exclusive jurisdiction of several courts, any court other than the court first seised shall *decline* jurisdiction in favour of that court.»

La traducció literal de *decline* és “declinar”, però en àmbit jurídic i en aquest context normatiu no és adequada aquesta traducció literal tal com s'ha exposat.

Així mateix, comprovem les versions franceses i italianes del mateix article:

«Lorsque les demandes relèvent de la compétence exclusive de plusieurs juridictions, le *dessaisissement* a lieu en faveur de la juridiction première saisie.»

«Qualora la competenza esclusiva a conoscere delle domande spetti a più autorità giurisdizionali, quella successivamente adita *rimette* la causa all'autorità giurisdizionale adita in precedenza.»

Considerem, doncs, que la utilització del terme *declinació* és incorrecta i es deu a un error de traducció que no ha tingut en compte el sentit de la norma.

18 Posem per exemple els temps verbals utilitzats, ja que aquests varien segons la llengua en què estan escrits i a l'ordenament al qual pertanyen. En espanyol les formes verbals indirectes i passives són d'ús generalitzat en els textos jurídics, de la mateixa manera que succeeix en anglès jurídic, i per als actes vinculants l'espanyol utilitza el futur indicatiu (p. ex. *será nula*). Altres llenguatges jurídics més moderns utilitzen, per contra, les formes verbals directes i actives, i el present d'indicatiu, com succeeix en les normes catalanes (p. ex. són nuls). En l'àmbit de la UE el legislador té en compte la diversitat, per això especifica a la *Guia* per a la redacció de textos legislatius de la UE, que «la elección del verbo y de sus tiempos variará en función del tipo de acto y de las distintas lenguas y también según se trate de los considerandos o de la parte dispositiva» (directriu 2.3.1 de la *Guia*).

19 Reglament (UE) núm. 1215/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil (DO L 351 de 20.12.2012).

20 La litispèndència sobre matèries exclusives en l'àmbit europeu és la situació en què dos tribunals de dos estats membres tenen la competència per conèixer un assumpte de forma exclusiva en virtut del mateix reglament. Així pot succeir respecte dels articles 24.1.II i 24.2 RBIbis.

3.1.2 *Recurrible*

Un altre error de traducció, que ja ha estat corregit, va ser trobat als annexos III i IV del Reglament Brussel·les IIbis (RBIIBis)²¹ que feien referència, el primer, al certificat relatiu a les resolucions en matèria de dret de visita (art. 41.1) i, el segon, al certificat relatiu a la restitució del menor (art. 42.1).

El context d'aquests certificats respon a les situacions en què hi ha un litigi en matèria de guarda i custòdia sobre menors (responsabilitat parental) en àmbit intraeuropeu; és a dir, el menor té la residència en un estat membre de la UE i els progenitors el tenen, un amb ell i l'altre en un altre estat membre. Els certificats acompanyen resolucions que tenen eficàcia executiva a la resta d'estats membres sense que es requereixi cap altra declaració i sense que es pugui impugnar el seu reconeixement.

Doncs en aquests certificats, en els quals hi ha diferents preguntes, hi constava la següent:²²

«¿Es *recurrible* la resolución conforme al Derecho del Estado miembro de origen?»

Mentre que la versió anglesa hi figura:²³

«Is the judgment *enforceable* in the Member State of origin?»

No tenen el mateix significat “*recurrible*” que “*enforceable*”. Per tant, en els certificats, el que es pretén preguntar és si la resolució és executiva a l'estat membre d'origen.

Actualment la versió corregida en castellà és:²⁴

«¿Es *ejecutoria* la resolución en el Estado miembro de origen?»

L'annex amb la redacció incorrecta de les preguntes incloses en els dos certificats esmentades es va mantenir durant anys (2004-2013) fins que es va modificar i introduir la traducció correcta en les versions espanyola, danesa, grega, francesa, maltesa, romanesa i finesa.²⁵

Això no obstant, hi ha un altre error de traducció respecte dels articles 41.1.II i 42.1.II que són els que regulen la força executiva de les resolucions relatives al dret de visita i l'ordre de restitució del menor i que remetent als annexos, en concret l'article 41.1.II (el mateix redactat a l'article 42.1.II):

«Aunque el Derecho nacional no estipule la fuerza ejecutiva por ministerio de la ley, *sin perjuicio* de eventuales recursos, de las resoluciones judiciales que reconocen un derecho de visita, el órgano jurisdiccional de origen podrá declarar ejecutiva la resolución.»

Aquesta norma, tal com indica (Garau, 2004), estableix que l'òrgan jurisdiccional d'origen pugui declarar executiva una resolució en la qual es reconegui el dret de visita (o la restitució del menor), encara que l'ordenament del país d'origen no estipuli la seva força executiva per haver estat recorreguda. La redacció de la norma amb el “*sin perjuicio*” condueix al professor a qualificar-la com un “*precepto de redacció críptica*”. Si acudim a altres versions lingüístiques:

«Even if national law does not provide for enforceability by operation of law of a judgment granting access rights, the court of origin may declare that the judgment shall be enforceable, *notwithstanding* any appeal.»

«Même si le droit national ne prévoit pas la force exécutoire de plein droit, *nonobstant* un éventuel recours, d'une décision accordant un droit de visite, la juridiction d'origine peut déclarer la décision exécutoire.»

21 Reglament (CE) núm. 2201/2003 del Consell, de 27 de novembre de 2003, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental pel qual es deroga el Reglament (CE) núm. 1347/2000 (DO L 338 de 23.12.2003).

22 Pregunta 8 de l'annex III i pregunta 10 de l'annex IV. A la versió francesa: «La décision est-elle susceptible de *recours* selon la loi de l'État membre d'origine?».

23 A la versió italiana: «La decisione è *esecutiva* nello Stato membro di origine?».

24 A la versió francesa: «La décision est-elle *exécutoire* dans l'État membre d'origine?».

25 Correcció d'errors del Reglament (CE) núm. 2201/2003 del Consell, de 27 de novembre de 2003, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental pel qual es deroga el Reglament (CE) núm. 1347/2000 (DO L 338 de 23.12.2003) DO L 82 de 22.3.2013.

«Anche se il diritto interno non prevede l'esecutività di diritto, *nonostante* un eventuale ricorso, di una decisione che accorda un diritto di visita, l'autorità giurisdizionale può dichiarare la decisione esecutiva.»

Comprovem que el *sin perjuicio* no correspon a *notwithstanding*, *nonobstant*, *nonostante*. Hauria d'haver-se traduït, tal com proposa Garau Sobrino, per *a pesar de*.

3.1.3 Error de redacció que repercuteix en l'aplicació temporal d'una norma

L'exemple següent no va ser un error de traducció sinó de redacció que es va detectar després de l'entrada en vigor del Reglament, però abans de la data d'aplicació. Ens referim a l'article 28 del Reglament Roma I (RRI)²⁶ sobre l'aplicació en el temps de la norma:

«El presente Reglamento se aplicará a los contratos celebrados *después* del 17 de diciembre de 2009.»²⁷

Aquest article es va modificar²⁸ en totes les versions lingüístiques per:

«El presente Reglamento se aplicará a los contratos celebrados *a partir* del 17 de diciembre de 2009.»²⁹

El significat de l'article depèn de la redacció i canvia segons els termes emprats, en concret, l'ús de l'adverbi (*después*) o de la locució preposicional (*a partir de*) té transcendència en la determinació de l'aplicabilitat del Reglament. Per veure-ho més clar, tenim la sort de disposar d'una sentència del TJUE que s'ha posicionat respecte aquest article, *inter alia*. La Sala Gran del TJUE va dictar sentència el 18 d'octubre de 2016 (Nikiforidis)³⁰ arran de la qüestió prejudicial que va plantejar el Tribunal Suprem del Treball d'Alemanya (*Bundesarbeitsgericht*). En concret ens interessa la següent:

«El Reglamento Roma I, con arreglo a su artículo 28, ¿solo es aplicable a las relaciones laborales cuando la relación jurídica se ha constituido mediante un contrato de trabajo celebrado a partir del 16 de diciembre de 2009, o todo consentimiento posterior entre las partes para continuar la relación laboral con o sin modificaciones tiene como consecuencia la aplicabilidad del Reglamento?».

El supòsit parteix de la demanda presentada pel senyor Nikiforidis davant del Tribunal alemany en què reclamava a la República Hel·lènica el pagament d'un complement salarial. Ell era mestre, contractat per l'Administració grega, exercia des de 1996 la seva professió docent a una escola grega situada a Alemanya, i va veure reduït el seu sou com a conseqüència de les reduccions pressupostàries que el Govern grec va aplicar en compliment de les directrius de la UE el 2010. La llei aplicable al contracte era la d'Alemanya, lloc on treballava habitualment. Sorgia el dubte de si el tribunal alemany podia tenir en compte les lleis gregues que regulaven les mesures urgents per combatre la crisi financera de 2010, com a normes de policia segons l'article 9 RRI. Per tant, calia determinar si era aplicable el Reglament a aquell contracte, i per això calia determinar l'àmbit d'aplicació temporal del Reglament. Segons si fos o no d'aplicació, serien o no aplicables les lleis de policia gregues i, per tant, el tribunal alemany usaria o no com a fonament jurídic a la sentència aquestes normes i prendria la consegüent decisió.

Quant a l'aplicabilitat de l'RRI als contractes, la resposta del TJUE disposa que la redacció originària de l'article 28 indicava que s'aplicava el Reglament als contractes celebrats "després" de la data i que això inclouria els efectes futurs dels contractes celebrats amb anterioritat —tots els contractes celebrats abans de la data tenen efectes després d'aquella data. En canvi, la nova redacció indica que s'aplica als contractes celebrats exclusivament "a partir" de la data (considerant 34). Aquesta data coincideix amb la data a partir de la qual "s'aplica" el Reglament, tot i que la versió espanyola de la Sentència indiqui erròniament que és la data d'entrada en vigor, malgrat que en la versió francesa està escrit correctament.³¹ El Tribunal de

²⁶ Reglament (CE) núm. 593/2008 del Parlament Europeu i del Consell, de 17 de juny de 2008, sobre la llei aplicable a les obligacions contractuals (Roma I) (DO L 177 de 4.7.2008).

²⁷ *After/après/dopo*.

²⁸ Correcció d'errors del Reglament (CE) núm. 593/2008 del Parlament Europeu i del Consell, de 17 de juny de 2008, sobre la llei aplicable a les obligacions contractuals (Roma I) (DO L 177 de 4.7.2008) DO L 309 de 24.11.2009.

²⁹ *As from/à compter du/a decorrere dal*.

³⁰ STJUE (Gran Sala) de 18 d'octubre de 2016, *Republik Griechenland v Grigorios Nikiforidis*, assumpte C-135/15, ECLI:EU:C:2016:774.

³¹ Erròniament la versió espanyola de la Sentència indica que és la data d'entrada en vigor, però és la d'entrada d'aplicació: «fecha

Luxemburg estima que «todo consentimiento de las partes contratantes posterior al 16 de diciembre de 2009 con el que manifiesten su intención de proseguir con la ejecución de un contrato celebrado anteriormente no puede dar lugar a la aplicación del Reglamento Roma I a dicha relación contractual, puesto que de lo contrario se vulneraría la voluntad claramente expresada por el legislador de la Unión» (considerant 34). Admet, però, que podria aplicar-se el Reglament a aquells contractes celebrats amb anterioritat de la data, però que han estat objecte, com a conseqüència del consentiment mutu de les parts contractants, d'una modificació posterior de tal envergadura que pugui fer considerar que s'ha celebrat un nou contracte després de la data (considerant 39).

La modificació de la redacció de l'article 28 RRI no es deu a un error de traducció, sinó a un error de redacció en l'esborrany de Reglament que va ser aprovat,³² i que va ser esmenat amb posterioritat a la seva entrada en vigor però abans de la seva aplicació. La modificació tenia com a finalitat acotar bé el significat de la norma, en concret determinar a quins contractes s'aplicava des del punt de vista temporal. La nova redacció no ha evitat que s'hagi generat un dubte d'interpretació tal com evidencia el cas *Nikiforidis* i la intervenció interpretativa del TJUE.

3.2 Interpretació autònoma europea: dret d'aliments

Superats possibles problemes de traducció i atès que es disposa d'una definició del terme (figura jurídica) en un sentit europeu en els preceptes del mateix Reglament hauria d'evitar-se, en principi, que hi hagi una pluralitat de significats. Això no obstant, sí que poden sorgir problemes a l'hora d'aplicar els preceptes que inclouen els termes definits provocant una aplicació no uniforme en l'espai judicial europeu. Estaríem davant del problema que ens plantejàvem a l'inici. És a dir, malgrat aconseguir tenir un reglament europeu amb definicions, coherent horitzontalment amb les altres versions lingüístiques, coherent amb la resta de reglaments europeus (vertical), i comptar amb interpretacions del TJUE,³³ es poden arribar a aplicar-se incorrectament els reglaments, els seus articles, els seus termes jurídics; i aplicar-se amb un sentit distint segons l'estat membre d'aplicació (això són vint-i-vuit aplicacions diferents, o més, tenint en compte que hi ha estats membres compostos plurilegislatius). La causa de la incorrecta aplicació rau en què el precepte, i el terme jurídic inclòs en aquest, és interpretat segons el dret nacional d'un estat membre, el de l'aplicador de la norma; i no s'aplica pas atenent al dret al qual pertany la norma, aquest és el dret europeu.

Ho presentem amb un exemple en matèria d'obligació d'aliments, per la qual l'alimentista o creditor té una obligació d'aliments respecte una altra persona. El Reglament 4/2009 sobre obligacions d'aliments,³⁴ tot i no incloure una definició expressa, sí determina el seu àmbit material d'aplicació en el seu article 1: «El presente Reglamento se aplicará a las obligaciones de alimentos derivadas de una relación familiar, de parentesco, matrimonio o afinidad.»

El TJUE s'ha posicionat en diverses sentències sobre el dret o obligació d'aliments, tot indicant que inclou no només les prestacions legals que tenen per objectiu satisfer les necessitats socioeconòmiques de la persona a partir d'una relació de família, sinó també altres prestacions qualsevol que sigui la seva denominació: pensió, aliments, deure de socors, manutenció o càrregues del matrimoni. Per tant, en el concepte europeu d'aliments, s'hi inclouen les prestacions compensatòries derivades d'una ruptura conjugal.³⁵

de entrada *en vigor* del referido Reglamento en virtud de su artículo 29»; un error, ja que el Reglament va entrar en vigor als 20 dies de la seva publicació al DOUE (art. 29 RRI). En la versió francesa de la Sentència està correctament escrit «date de l'entrée en application de ce règlement en vertu de l'article 29 de celui-ci.» Fem esment de la versió francesa perquè és la llengua de treball del TJUE, malgrat que la llengua del procediment i autèntica de les sentències és la pròpia de l'estat d'origen de la qüestió prejudicial, en aquest cas l'alemanya.

32 Inicialment l'article 28 no existia, i es va incloure en el que preveia que s'aplicaria als contractes signats «tras su fecha de aplicación». Aquest *tras* va ser recollit com a *después*. La justificació «los contratos se celebran de forma deliberada y voluntaria. Es esencial que las partes sepan que las disposiciones relativas a la legislación aplicable incluidas en el presente Reglamento se aplicarán sólo a los contratos concluidos después de su fecha de aplicación. Por tanto, a las actuaciones judiciales iniciadas después de la fecha de aplicación que se refieran a contratos celebrados antes de esa fecha se les aplicará el Convenio de Roma.» PE 374.427v02-00, pàg. 42-43; també en el document posterior PE-CONS 3691/5/07 REV 5, pàg. 38.

33 En reiterada jurisprudència, el TJUE insisteix en l'aplicació uniforme del dret de la Unió STJUE (Gran Sala) de 18 d'octubre de 2016, *Republik Griechenland v Grigorios Nikiforidis*, assumpte C-135/15, ECLI:EU:C:2016:774.

34 Reglament (CE) núm. 4/2009 del Consell, de 18 de desembre de 2008, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions i la cooperació en matèria d'obligacions d'aliments (DO L 7 de 10.1.2009).

35 STJCE de 6 de març 1980, C-120/79, *de Cavel*, ECLI:EU:C:1980:70; STJUE de 27 de febrer de 1997, C-220/95, *Laumen*,

En el dret espanyol i en el dret català,³⁶ la *pensión compensatoria* o prestació compensatòria per relació conjugal que s'atorga en un divorci no té la consideració de dret d'aliments. Per això, és habitual que els tribunals de primera instància i advocats espanyols davant d'un divorci internacional, en el qual apliquen els reglaments europeus corresponents donat el cas, no utilitzen el Reglament d'aliments per determinar si el tribunal espanyol és competent, ni el Protocol de la Haia de 2007 (remès pel Reglament) per determinar la llei aplicable a la prestació compensatòria. Això és així malgrat que es disposa d'una sentència del Tribunal Suprem espanyol, datada del 2000,³⁷ que aclareix de forma taxativa la inclusió de la *pensión compensatoria* en el concepte d'aliments quan s'apliquen els reglaments europeus. Encara actualment són els tribunals de segona instància que han de resoldre-ho. Per exemple, la Sentència de l'Audiència Provincial de Barcelona de 12 de maig de 2015: «De ese concepto tan amplio, independientemente de la denominación que reciba en la legislación de los distintos Estados miembros, se ha derivado que incluso sea aplicable a algunas pensiones compensatorias entre excónyuges.»³⁸

4 Consideracions finals: cap a un llenguatge jurídic europeu?

La idea que existeix un llenguatge jurídic europeu es repeteix al llarg de la història de la pròpia UE (Goffin, 1994). El present estudi reafirma un cop més la seva existència i evidencia que està en constant creixement i evolució en consonància amb l'increment incessant del dret europeu. En l'àrea jurídica analitzada, el dret internacional privat, s'ha deixat palès que disposa d'un important corpus normatiu europeu. Aquest, però no és complet, no només perquè queden matèries per regular, sinó perquè hi ha qüestions que no es poden unificar i per això les normes europees contenen remissions als ordenaments interns (p. ex. l'excepció d'ordre públic) o bé, perquè les posicions polítiques dels estats membres estan allunyades respecte determinades figures jurídiques (p. ex. el matrimoni homosexual).

Aquestes dificultats provocades per la diversitat de sistemes i cultures jurídiques coexistents a la UE es traslladen al llenguatge jurídic europeu; primerament, quan es redacten les normes en què l'hegemonia, de moment, de l'anglès, dificulta als tècnics l'elaboració dels esborranys de les normes; posteriorment, els serveis de traducció a les diferents versions tenen una tasca de gran dificultat quan han d'aconseguir fer una traducció, que no sembli una traducció, utilitzant el llenguatge jurídic de l'estat membre de destinació perquè sigui comprès pels seus ciutadans i operadors jurídics però sense tenir el significat jurídic intern, sinó que es mantingui el significat europeu, el qual, encara està en construcció. Tot això, garantint la coherència horitzontal (entre totes les versions) i la coherència vertical (amb la resta de normativa vinculada). A continuació, pot donar-se la necessitat de la interpretació del TJUE que és autònoma (mètodes sistemàtic i teleològic) allunyant-se del literal al qual estem acostumats, però que té efectes a tots els estats membres. En aquest punt, arriba el desenllaç de tota norma, l'aplicació.

La UE no disposa de jurisdicció, i per això són els jutges i autoritats estatals els que actuen com a jutges i autoritats europees. Aquests jutges o autoritats són (o haurien de ser) conscients que apliquen el dret de la UE (que també és dret del seu estat) i que no poden aplicar el dret intern perquè queda desplaçat pel dret europeu (llevat que hi hagi una remissió expressa a la pròpia norma interna). Aquests jutges i autoritats nacionals quan apliquen el dret de la UE, que el llegeixen amb la seva llengua, han de comprendre el llenguatge propi europeu, i donar als termes jurídics dels preceptes que apliquen la interpretació autònoma europea i no poden llegir-la i aplicar-la amb el llenguatge i la interpretació del seu ordenament intern. El multilingüisme integral fonamentat en l'accés del ciutadà a la legislació i polítiques europees, palesa la seva raó de ser, al nostre entendre i en relació amb la nostra àrea de coneixement, en la necessitat que els operadors jurídics puguin aplicar les normes als ciutadans i a les seves empreses, de la mateixa manera i en el mateix sentit des de qualsevol estat membre. Ara bé, hem comprovat que no sempre és així, quan l'aplicador d'un estat membre utilitza criteris d'interpretació nacionals de les normes europees, malgrat que hi ha definicions i interpretacions autònomes europees. No ens podem imaginar que passaria si aquesta normativa no estigués

ECLI:EU:C:1997:91.

36 Espanya és un estat plurilegislatiu, de jurisdicció única, on coexisteixen diferents drets privats de base territorial. Així, per exemple, està regulada la pensió compensatòria a l'article 97 del Codi civil espanyol i també a l'article 233-14 (1) del Codi civil de Catalunya.

37 STS (Sala Civil) 6152/2000, de 21 de juliol de 2002. ID CENDOJ: 28079110012000102199.

38 SAP Barcelona (Secció 12) 5640/2015, de 12 de maig de 2015. ID CENDOJ: 08019370122015100356.

disponible en la llengua dels operadors jurídics, la qual ha estat degudament traduïda i coordinada amb totes les versions i amb la resta d'ordenament europeu vinculat a la norma. Certament, es detecten errors en les traduccions, en les redaccions de les normes i de coherència vertical, a més, no és fàcil preveure el mètode interpretatiu del TJUE que en ocasions també crea dret, però donades les dimensions del corpus jurídic europeu que encara s'està construint, la intervenció de vint-i-quatre llengües i de vint-i-vuit estats, la valoració final respecte del llenguatge jurídic europeu en el context del multilingüisme integral és positiva.

5 Bibliografia

BASEDOW, Jürgen. «Recherches sur la formation de l'ordre public européen dans la jurisprudence». A: JOBARD-BACHELLIER, Marie-Noëlle; MAYERS, Pierre, et al. *Le droit international privé: esprit et méthodes. Mélanges en l'honneur de Paul Lagarde*. París: Dalloz, 2005, p. 56-74.

BORRÁS RODRÍGUEZ, Alegría. «30 años de España en la UE: su significado en el ámbito del Derecho internacional privado». *Especial 1986-2016, 30 años de España en la Unión Europea... y en esto llegó el Brexit. Diario La Ley*, nº 8790 (2016).

CALVO-CARAVACA, Alfonso Luís; CARRASCOSA GONZÁLEZ, Javier. *Derecho internacional privado*. Vol. I. Granada: Comares, 2016.

FERNÁNDEZ VÍTORES, David. «El régimen lingüístico de la Unión Europea: luces y sombras en el proceso de ampliación». *Revista de Llengua i Dret*, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública, núm. 54 (2010), p. 167-201.

FERRAN I LARRAZ, Elena. «Las fases del proceso traductor. La traducción de las funciones universales common law vs. civil law mediante la traducción paralela. El *trust*, un estudio del caso». *Revista de Llengua i Dret*, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública, núm. 61 (2014), p. 1-25.

-«Las fases del proceso traductor *common law vs. civil law*. Un enfoque pragmático-funcional. La fase puente». *Revista de Llengua i Dret*, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública, núm. 60 (2013), p. 1-16.

FONT MAS, Maria. «Questioni terminologiche nella trasposizione delle direttive sul diritto contrattuale europeo: la prospettiva dell'ordinamento giuridico spagnolo». A: PASA, B., [et al.]. *Diritto contrattuale europeo tra direttive comunitarie e trasposizioni nazionali. Materiali per lo studio della terminologia giuridica*. Torí: G. Giappichelli editore, 2007, p. 33-54.

-«Qüestions terminològiques en la transposició de directives sobre dret contractual europeu: la perspectiva de l'ordenament jurídic espanyol». *Revista de Llengua i Dret*, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública, núm. 46-2 (2006), p. 103-128.

GARAU SOBRINO, Federico F. «La declaración de ejecutividad automática. ¿hacia una nueva teoría general del exequátur?». *Anuario Español de Derecho Internacional Privado*, (2004), p. 91-116.

GARAU SOBRINO, Federico F. «La interpretación contra *legem* de la normativa de derecho internacional privado por el Tribunal de Justicia de la Unión Europea. ¿Una usurpación de la función legislativa?». A: ESPLUGUES MOTA, Carlos; PALAO MORENO, Guillermo; PENADÉS FONTS, Manuel. *Nuevas fronteras del Derecho de la Unión europea. Liber amicorum José Luis Iglesias Buhigues*. València: Tirant lo Blanch, 2012, p. 117-131.

GAZZOLA, Michele. «Research for CULT committee- European Strategy for Multilingualism: Benefits and Costs». European Parliament, Brussel·les, 2016, <<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>> [Consulta: octubre 2016].

GOFFIN, Roger. «L'eurolecte: oui, jargon communautaire: non». *Meta: journal des traducteurs*, vol. 39, núm. 4, (1994), p. 636-642.

GRÉCIANO, Philippe. «Droit de l'Union Européenne et Médiation Linguistique». *International Journal for the Semiotics of Law*, Vol. 29 (2016), p. 511-523.

MACIAS OTÓN, Elena. «Los problemas conceptuales y socioculturales de la traducción jurídica». *Revista de Llengua i Dret*, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública, núm. 63 (2015), p. 49-62

NEBBIA, Paolisa. «Problemi di trasposizione, traduzione ed interpretazione nel Regno Unito». A: PASA, B., [et al.]. *Diritto contrattuale europeo tra direttive comunitarie e trasposizioni nazionali. Materiali per lo studio della terminologia giuridica*. Torí: G. Giappichelli editore, 2007, p. 69-77.

ORDOÑEZ SOLÍS, David. «La revolución europea del lenguaje jurídico espanyol». *Revista del Consejo General de la Abogacía*. *Abogados*, núm. 97 (2016), p. 42-45.

PACHO ALJANATI, Lucie. «Promoting multilingual consistency for the quality of EU Law». *International Journal for the Semiotics of Law*, Vol. 30 (2017), p. 67-79.

PASA, Barbara. «Diritto contrattuale europeo ed inconsistenza terminologica». A: PASA, B., [et al.]. *Diritto contrattuale europeo tra direttive comunitarie e trasposizioni nazionali. Materiali per lo studio della terminologia giuridica*. Torí: G. Giappichelli editore, 2007, p. 3-31.

REQUEJO ISIDRO, Marta. «El DIPr y el Derecho procesal civil europeo en la jurisprudencia del Tribunal de Justicia». *Anuario Español de Derecho Internacional Privado*, núm. 14-15 (2014-2015), p. 55-89.

ROBINSON, William. *Drafting European Union Legislation*, European Parliament, Brussel-les, 2012. Disponible: <<http://www.europarl.europa.eu/studies>> [Consulta: juliol 2016].

SÁNCHEZ LORENZO, Sixto A. «La política legislativa de la Unión Europea en materia de derecho internacional privado: de la técnica del carro ante los bueyes a la estrategia del avestruz». A: ESPLUGUES MOTA, Carlos; PALAO MORENO, Guillermo; PENADÉS FONTS, Manuel. *Nuevas fronteras del Derecho de la Unión europea. Liber amicorum José Luis Iglesias Buhigues*. València: Tirant lo Blanch, 2012, p. 133-145.